

ดูเหว่า VS . กระเจี๊ยบ

โลกมีนกอยู่ประมาณ 9,000 ชนิด แต่เชื่อหรือไม่ครับว่า นกทุกชนิดต้องออกไปก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว ในภายหลัง นักชีววิทยาเคยคิดว่า การที่นกมิได้ใช้วิธีออกลูกเป็นตัวทันทีทันใดเช่นเดียวกับสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังชนิดอื่นๆ นั้น เพราะนกรมีระดับของวิวัฒนาการที่ยังสูงไม่เพียงพอ นักสัตวศาสตร์บางคนก็มีความเห็นว่า ความสามารถในการบินและการออกลูกเป็นตัวเป็นคุณสมบัติที่ปรากฏในสัตว์ตัวเดียวกันไม่ได้ พุดง่าย ๆ คือ หากสัตว์ใดคิดจะบินก็ต้องออกไปก็ต้องออกลูกเป็นตัว กฎข้อนี้มีข้อยกเว้นคือ ค้างคาวซึ่งบินก็ได้ แอมยังออกลูกเป็นตัวอีก และนกอีมู (Emu) ซึ่งบินไม่ได้แต่ก็ยังออกไป

ปัจจุบันเรารู้ว่านกเป็นสัตว์เลือดอุ่นที่มีอุณหภูมิตัวสูงประมาณ 40.5° C ซึ่งสูงกว่าอุณหภูมิของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมอื่นๆ ถึง 2 องศา และจากการที่ร่างกายมันมีอุณหภูมิสูงเช่นนี้ หากนกมีท้องอ่อนนก ตัวอ่อนจะตายหรือพิการ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องใช้วิธีตั้งไข่ก่อน แล้วฟักไข่เป็นตัวในภายหลัง

ไหนๆ ก็ไหนๆ เมื่อพระพรหมกำหนดให้ออกไข่ นกก็ออกไข่ และเมื่อไข่แล้วจะให้ใครฟักดี มีนกชนิดหนึ่งที่ไม่เคยฟักไข่ตัวเองเลย คือเอาเปรียบนกอื่นๆ มาตลอดเวลานับปี ตั้งแต่มันได้ถือกำเนิดเกิดมาบนโลก

Aristotle นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ชาวกรีก ได้เคยเขียนบทความเกี่ยวกับนกดูเหว่า (cuckoo) ว่าเป็นนก "กาฝาก" เมื่อ 2,300 ปีก่อนโน้น และก็ได้มีนักธรรมชาติวิทยาใดๆ ได้ศึกษาพฤติกรรมที่น่ารังเกียจของนกชนิดนี้เลย จนกระทั่ง N. B. Davies และ M. Brook แห่งมหาวิทยาลัย Cambridge ได้หันมาศึกษาปฏิบัติการจองเวรกรรม และชิงไหวชิงพริบแบบสุดๆ ระหว่างดูเหว่ากับนกกระเจี๊ยบ (warbler) เมื่อปี 2540 นี้เอง

นักปักษีวิทยาทั้งสองพบว่า ตามธรรมดาที่นั้น นกกระเจี๊ยบจะสร้างรังน้อยๆ แต่พอตัว ในราวเดือน พฤษภาคม ส่วนดูเหว่าตัวเมียซึ่งกำลังท้องแก่ เห็นกระเจี๊ยบสร้างรัง มันก็รู้ทันทีว่ากระเจี๊ยบตัวเมียกำลังจะวางไข่ มันจะบินไปเกาะกิ่งไม้ที่อยู่ไกลๆ บางครั้งนานเป็นชั่วโมง พอกระเจี๊ยบวางไข่เสร็จ พอและแม่นกกระเจี๊ยบก็จะบินออกไปหาอาหาร สลัด (ดูเหว่า) ก็จะบินแบบสลับเข้า

ยี่ดั่งทันที มันจะคาบไขนกกกระจัดไว้ในจงอยปาก แล้ววางไข่ของมันในรังแทน ยุทธการสายฟ้าแลบที่บินเข้า แล้วถ่ายออกนี้กินเวลา 10 วินาที จากนั้นมันก็จะบินคาบไขนกกกระจัดไปกิน

เมื่อพ่อและแม่นกกกระจัดกลับมา มันจะสำรวจรัง หากมันดูออกว่าในรังมีไข่แปลกปลอม มันก็จะเขี่ยไข่ดูเหว้าที่มีขนาดโตกว่าเล็กน้อยให้ตกลงลงดินไป หากตามันไม่มีแวว มันก็จะฟักไข่ดูเหว้าไปเรื่อยๆ จนเป็นตัว

Davies และ Brook ได้พบอีกว่าในขณะที่รังยังไม่มีแม่นกกกระจัดดูแล หากมีนกดูเหว้าอีกตัวบินมาหลังจากที่ดูเหว้าตัวแรกลงไปวางไข่แล้ว ดูเหว้าตัวที่สองจะบินลงไปคาบไขนกกกระจัดดูเหว้าตัวแรกทิ้ง แล้ววางไข่ของมันแทนเพราะถ้ามันให้ไข่ของตัวดูเหว้าตัวแรกฟักเป็นตัวก่อน ลูกดูเหว้าที่ออกมาจะอาละวาดทำลายไข่อื่นๆ ที่ยังไม่ออกเป็นตัวทันที

ลูกนกกดูเหว้าโตวันโตคืน จนในที่สุดมันจะมีขนาดตัวโตกว่าแม่นกกกระจัด แต่แม่นกกก็ยังหาอาหารมาเลี้ยงลูกที่โตกว่าตัวอยู่เรื่อยๆ

ในปีหนึ่งๆ ดูเหว้าจะออกไข่ 8 ฟอง หากมันหารังนกกกระจัดไม่ทัน มันก็จะใช้รังนกอื่นๆ แทน โดยทุกครั้งมันจะคอยให้แม่นกเหล่านั้นออกไข่ให้เสร็จก่อน แล้วมันจึงจะบินเข้าไปออกไข่ทิ้ง หากไม่แล้ว นกอื่นๆ จะจับได้ว่า ไข่ที่อยู่ในรังไม่ใช่ไข่ของมัน

คุณผู้อ่านคงคิดว่าแบบนี้ก็แย่ ก็แย่ เพราะต้องเลี้ยงแต่นกดูเหว้า แต่ธรรมชาติก็ได้พยายามรักษาสมดุลไว้ โดยได้ปรับปรุงสติปัญญาของนกกกระจัดและนกอื่นๆ ให้ดีจนสามารถดูออกและบอกกถูกว่าอะไรเป็นอะไร ในขณะที่เดียวกันก็หัดดูเหว้าให้รู้จักปรับปรุงกระบวนการหลอก ล่อ ให้ดีด้วย

สงครามจิตวิทยาระหว่างดูเหว้ากับนกกกระจัดและนกอื่นๆ ได้มีมานานแล้วและคงจะมีต่อไปเรื่อยๆ ปาของเราหมดเมื่อใด เรื่องนี้ก็จบเมื่อนั้น